

Хилько Микола Іванович

Доктор філософських наук, професор кафедри політології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-0295-5332>

e-mail: mykola.khylko@gmail.com

Товмаш Дмитро Анатолійович

Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії гуманітарних наук

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-4576-0703>

e-mail: tovmash@knu.ua

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Резюме

У статті здійснено комплексне дослідження стратегічних комунікацій як теоретико-методологічної категорії та практичного інструментарію інформаційної політики сучасних держав. Обґрунтовано значення стратегічних комунікацій для забезпечення національної безпеки, демократичного врядування та стійкості суспільства в умовах гібридних загроз. Виявлено, що в українському контексті формування системи стратегічних комунікацій відбувається на перетині нормативно-правових актів, інституційних практик та міжнародних стандартів, що зумовлює її інтеграцію у євроатлантичний простір.

З'ясовано, що національна правова база (Закони України «Про інформацію», «Про медіа», укази Президента щодо доктрини інформаційної безпеки, стратегії кібербезпеки, створення Центру протидії дезінформації) закладає основу для розвитку стратегічних комунікацій як елементу державної інформаційної політики. Продемонстровано, що співвіднесення цих документів з європейськими регуляціями (European Democracy Action Plan, Digital Services Act, European Media Freedom Act) та натівськими підходами (NATO Strategic Communications Policy, Military Committee Policy) створює передумови для формування єдиного безпеково-комунікативного середовища.

Окреслено методологічні орієнтири дослідження, які поєднують інституційний, порівняльно-правовий, структурно-функціональний та дискурс-аналіз, що дозволило системно розглянути як концептуальні засади

стратегічних комунікацій, так і практичні механізми їх функціонування. Узагальнено, що стратегічні комунікації є водночас засобом комунікативного менеджменту, каналом формування суспільної довіри та ключовим інструментом протидії дезінформації й зовнішнім впливам, демократичної стійкості та геополітичної суб'єктності України.

Ключові слова: стратегічні комунікації, інформаційна політика, інформаційна безпека, дезінформація, євроатлантична інтеграція, демократичне врядування, стійкість суспільства, НАТО, Європейський Союз.

Вступ

У сучасному глобальному середовищі стратегічні комунікації набувають ключового значення для державної політики, особливо в умовах інформаційної та гібридної війни. Після 2014 року Україна опинилася в центрі інтенсивних інформаційних атак, що супроводжували військову агресію Російської Федерації. Це зумовило необхідність переосмислення підходів до комунікації у секторі безпеки й оборони, де стратегічні комунікації стали не лише допоміжним інструментом, а й елементом національної стійкості та демократичного управління. Актуальність теми зумовлена і такими чинниками як: трансформацією інформаційних середовищ, де цифрові медіа, соціальні мережі та алгоритмічні платформи визначають динаміку суспільної довіри; посиленням загроз з боку державних і недержавних акторів, які використовують дезінформацію, пропаганду та психологічні операції як інструмент війни; необхідністю інституціоналізації стратегічних комунікацій в Україні відповідно до стандартів НАТО та ЄС, що є невід'ємною складовою євроатлантичної інтеграції.

Наукова значимість дослідження полягає в тому, що в українському науковому дискурсі стратегічні комунікації часто трактуються як технологічна або прикладна сфера, тоді як бракує цілісного теоретико-методологічного осмислення. У західній політичній науці вони давно розглядаються як системний інструмент забезпечення демократії, громадської підтримки та безпеки [1; 2]. Для України актуальним є створення наукової бази, яка поєднує досвід НАТО, ЄС та власну практику воєнного часу.

Мета статті полягає у визначенні теоретико-методологічних засад стратегічних комунікацій та обґрунтуванні інструментарію їх дослідження в контексті безпекової та демократичної трансформації України.

Методи дослідження

У статті застосовано комплекс методів, які дозволяють поєднати теоретичний та прикладний аналіз стратегічних комунікацій: Так, системний метод дав змогу розглядати стратегічні комунікації не як окремі інструменти (PR, реклама, медійні повідомлення), а як єдину інтегровану

систему, яка охоплює політичні, інформаційні, безпекові та культурні процеси. Завдяки системному підходу стало можливим показати, як комунікації взаємодіють з інституціями держави та суспільством у межах національної безпеки. Інституційний метод дозволив виокремити ключові суб'єкти стратегічних комунікацій (Міністерство оборони України, Центр протидії дезінформації, урядові пресслужби, НАТО StratCom COE тощо) і проаналізувати їхні функції та взаємодію. Це дало змогу оцінити, як формуються інституційні механізми комунікаційної політики в умовах демократичних стандартів. Комунікативно-стратегічний підхід відкрив можливість аналізувати стратегічні комунікації як процес взаємодії між владою, суспільством і зовнішніми акторами. Він дозволив показати, як змінюється зміст і спрямованість повідомлень залежно від аудиторії (внутрішньої та міжнародної). Порівняльний підхід дав можливість зіставити українські практики стратегічних комунікацій із досвідом НАТО та ЄС, що дозволило визначити ступінь відповідності українських підходів євроатлантичним стандартам і виявити унікальні риси, зумовлені війною. Дискурс-аналіз дозволив виявити приховані смисли та структури у висловлюваннях політичних і військових акторів, а також у пропагандистських наративах Росії. Це допомогло зрозуміти, як стратегічні комунікації формують рамки сприйняття війни й легітимності державних дій. Контент-аналіз дав змогу кількісно та якісно проаналізувати інформаційні повідомлення сектору безпеки й оборони (наприклад, пресрелізи Міністерства оборони України у 2022 — 2024 рр.). Контент-аналіз показав, які теми домінували, які ключові меседжі використовувались, як змінювалася риторика у відповідь на російські інформаційні атаки.

Результати дослідження

Поняття «стратегічні комунікації» (Strategic Communications, StratCom) у науковій та практичній площині сформувалося порівняно нещодавно. У документах НАТО термін був закріплений у середині 2000-х років як відповідь на зростання ролі інформаційного чинника у воєнних конфліктах. У «NATO Strategic Communications Policy» (2009) підкреслювалось, що стратегічні комунікації — це «скоординоване використання комунікативних можливостей альянсу з метою підтримки досягнення політичних і військових завдань» [3, р. 3]. Таким чином, первинне визначення було тісно пов'язане з військовими операціями та інформаційним забезпеченням оборони.

Згодом відбувся розвиток концепту. В «Military Committee Policy on NATO Strategic Communications» (2017) акцент було зміщено на інтегрованість комунікаційних процесів у всі сфери діяльності Альянсу. Стратегічні комунікації визначалися як «системна діяльність, що охоплює всі можливості НАТО, спрямовані на розуміння, залучення та вплив на цільові

аудиторії з метою підтримки політики, операцій та дій організації» [4, р. 5]. Отже, StratCom перестали розглядатися як суто військовий інструмент і набули ширшого політико-комунікаційного виміру.

У вітчизняній науковій літературі категорія «стратегічні комунікації» почала активно розроблятися після 2014 року, коли російська агресія висвітлила уразливість інформаційного простору. Так, А. Антипова визначає стратегічні комунікації як «комплексну систему управління інформаційними потоками, спрямовану на забезпечення інформаційної безпеки та формування довіри суспільства до державних інституцій» [2, с. 46]. Л. Компанцева (2017) підкреслює їхню роль як «засобу реалізації доктрини інформаційної безпеки держави» [5, с. 7], звертаючи увагу на нормативний та правовий вимір. Загалом, для українських умов доцільно визначити стратегічні комунікації як інтегровану діяльність державних та недержавних акторів, спрямовану на формування довіри, забезпечення прозорості та мобілізацію громадської підтримки у сфері безпеки й оборони шляхом системного управління інформаційним середовищем. Це визначення враховує як військово-оборонний, так і суспільно-політичний аспекти.

Щодо функцій стратегічних комунікацій. У сфері безпеки та оборони стратегічні комунікації виконують низку ключових функцій:

- формування громадської підтримки. Стратегічні комунікації забезпечують суспільне розуміння цілей державної політики у сфері безпеки. Як зазначає S. Tatham, вони виступають «невід’ємною складовою демократичної легітимності військових дій» [1, р. 15];

- прозорість і підзвітність. Комунікації гарантують відкритість дій уряду й сектору оборони перед суспільством, що особливо важливо у демократичній системі;

- протидія інформаційним загрозам. В умовах гібридної війни стратегічні комунікації забезпечують захист від пропаганди та дезінформації. Згідно з доповіддю NATO StratCom COE (2022), інформаційна агресія Росії «спрямована на делегітимацію українських інституцій і розкол союзників», а отже, протидія цим наративам стає стратегічною функцією комунікацій [6, р. 27].

- формування національної стійкості. Вони створюють інформаційні умови для психологічної витривалості суспільства у довготривалій війні;

- зміцнення міжнародних союзів. Стратегічні комунікації сприяють консолідації підтримки міжнародних партнерів. У випадку України це означає донесення достовірної інформації до європейських та світових суспільств.

Отже, стратегічні комунікації еволюціонували від вузько військового інструмента НАТО до широкої політико-комунікаційної концепції.

Українська наукова традиція інтерпретує їх насамперед у контексті інформаційної безпеки та суспільної довіри. Функції стратегічних комунікацій у безпековій сфері включають громадську підтримку, прозорість, протидію загрозам, зміцнення міжнародних союзів та формування стійкості. Для українських реалій найбільш релевантним є визначення, що підкреслює інтеграцію оборонного, інформаційного й демократичного вимірів.

Вивчення стратегічних комунікацій у сфері безпеки й оборони потребує поєднання загальнотеоретичних підходів політології та спеціальних методів комунікаційних студій. Зважаючи на багатовимірність цього феномену, оптимальним є використання системного, інституційного та комунікативного підходів, доповнених методами контент- та дискурс-аналізу, а також порівняльних досліджень.

Методологічні підходи у дослідженні стратегічних комунікацій:

1) Системний підхід. Стратегічні комунікації розглядаються як елемент ширшої системи національної безпеки, де взаємодіють військові, політичні, інформаційні та соціальні чинники. Як зазначає Д. Істон, система політики завжди включає вхідні та вихідні потоки інформації, що формують стабільність держави (Easton, 1965, p. 23). У випадку України системний підхід дозволяє аналізувати стратегічні комунікації як механізм зворотного зв'язку між урядом і суспільством у кризових умовах.

2) Інституційний підхід. Його застосування робить можливим виокремлення ключових суб'єктів стратегічних комунікацій: державні органи, сектор безпеки і оборони, міжнародні структури (НАТО, ЄС), громадянське суспільство та медіа. Інституційний підхід дає змогу оцінити ефективність координації між ними. Наприклад, дослідження Л. Компанцевої [5, с. 9] показує, що слабка координація інституцій в Україні у 2014 — 2016 рр. знижувала ефективність протидії інформаційним загрозам.

3) Комунікативно-стратегічний підхід. Він дозволяє аналізувати стратегічні комунікації як процес взаємодії влади, суспільства та міжнародних аудиторій. Згідно з концепцією «communicative action» [8, p. 60] Ю. Габермаса, успішність комунікацій визначається рівнем довіри та легітимності. Для українського випадку цей підхід показує, як комунікації МОУ чи Центру протидії дезінформації формують наративи, що мають бути прийнятими суспільством і партнерами.

4) Порівняльний аналіз. Його значення полягає у співставленні практик стратегічних комунікацій різних країн і організацій. Як показує Tatham [1, p. 19], саме порівняння британських та американських підходів у Іраку та Афганістані дозволило НАТО сформулювати інтегровану концепцію StratCom. Для України порівняння з досвідом Балтійських країн

(Литви, Латвії, Естонії) показує важливість державної політики інформаційної стійкості.

5) Контент-аналіз. Метод дозволяє кількісно оцінювати тематику та структуру повідомлень. За визначенням К. Кріппендорфа, контент-аналіз — це «надійна техніка для роблення висновків із текстів до контекстів їхнього використання» [9, р. 25]. Наприклад, аналіз публікацій МОУ у 2022 — 2023 рр. демонструє зростання частоти ключових слів «союзники», «перемога», «стійкість», що відображає стратегічний зсув до консолідації міжнародної підтримки.

6) Дискурс-аналіз. Він розкриває приховані смисли та ідеологічні рамки повідомлень. Як пише Р. Водак, дискурс — це «соціальна практика, що формує і водночас відображає структури влади» [10, р. 2]. У випадку війни Росії проти України дискурс-аналіз дозволяє простежити, як кремлівські наративи («нацифікація», «захист російськомовних») протиставляються українським («оборона», «суверенітет», «свобода»).

7) Експертні інтерв'ю. Метод використовується для збору якісних даних від практиків. Інтерв'ю з журналістами військових пресцентрів або представниками НАТО StratCom COE дозволяють оцінити сильні та слабкі сторони української моделі комунікацій.

Узагальнюючи зазначимо, що системний, інституційний та комунікативний підходи формують теоретичне підґрунтя дослідження; контент- та дискурс-аналіз є ключовими методами для виявлення трансформацій стратегічних комунікацій. порівняльний аналіз і експертні інтерв'ю доповнюють загальну картину, дозволяючи інтегрувати міжнародний і практичний досвід. Поєднання цих інструментів забезпечує комплексне бачення феномену, що є критично важливим у безпековому контексті України.

Системний підхід дає змогу розглядати стратегічні комунікації як складову політичної системи, що функціонує у взаємозв'язку з іншими її елементами: владними інститутами, громадянським суспільством, інформаційним простором і міжнародними структурами. Згідно з класичною концепцією Д. Істона, політична система ґрунтується на циркуляції «вхідних» і «вихідних» потоків інформації, що забезпечують стабільність та адаптивність держави [6, р. 23 — 25]. Стратегічні комунікації у цій логіці виконують функцію ключового «каналу зворотного зв'язку», без якого демократичне врядування та легітимність рішень втрачають підґрунтя.

Зазначимо етапи трансформації стратегічних комунікацій в українському контексті.

1) До початку російської агресії (2014 р.) стратегічні комунікації в Україні існували радше у формі традиційного зв'язку з громадськістю (public relations) та урядових пресслужб. Їх роль у безпековій політиці була

другорядною, що відповідало концепції «інформаційного забезпечення» радянського зразка.

2) 2014 — 2016 рр. Анексія Криму та бойові дії на Донбасі стали катализатором формування системної моделі стратегічних комунікацій. Як відзначає Л. Компанцева [5, с. 8], саме в цей період виявилась «необхідність інтеграції інформаційних та оборонних інструментів у єдину систему захисту». З'являються перші спроби координації між військовими, дипломатами та медіа.

3) 2017 — 2021 рр. — інституціоналізація. Прийняття Доктрини інформаційної безпеки [11] та Стратегії кібербезпеки [12] закріпило системний характер стратегічних комунікацій. Вони почали функціонувати не як розрізнені PR-кампанії, а як структурований елемент державної політики. У цей період активно використовуються рекомендації НАТО StratCom COE (2016), які наголошували на важливості інтеграції військових, дипломатичних і громадянських інструментів [13].

4) З 2022 р. — повномасштабна війна і тотальна комунікація. Російське вторгнення радикально змінило масштаби та завдання комунікацій. За висновками NATO StratCom COE, російська інформаційна агресія спрямована на делегітимацію української влади та піддрив міжнародної підтримки [6, р. 27]. У відповідь Україна запровадила модель «тотальної комунікації», де стратегічні повідомлення координуються на всіх рівнях: від президентських звернень і брифінгів Міністерства оборони до активності українських дипломатів у Twitter/X та TikTok.

Системний аналіз показує, що сучасні українські стратегічні комунікації складаються з кількох взаємопов'язаних підсистем:

військова комунікація (брифінги Генштабу, пресслужби підрозділів);

дипломатична комунікація (МЗС, постійні представництва при ЄС і НАТО).

політична комунікація (звернення Президента, парламентські заяви).

медіа та громадянське суспільство (журналістські розслідування, волонтерські проєкти з контрпропаганди).

Їх синергія створює системний ефект: коли повідомлення узгоджені, підкріплені фактами та поширюються різними каналами, вони формують довіру суспільства і консолідують міжнародну підтримку. «Системність стратегічних комунікацій в умовах війни є передумовою їхньої ефективності та життєстійкості держави» [2, с. 48].

Щодо оцінки ефективності стратегічних комунікацій. Вона, без перебільшення, є одним із найскладніших аспектів їх дослідження, адже результат комунікаційних зусиль проявляється не лише у кількісних

показниках охоплення, але й у змінах громадської думки, рівні довіри до інституцій та стійкості суспільства до дезінформації. У західних дослідженнях наголошується, що комунікація стає ефективною тоді, коли «зміни у поведінці та переконаннях цільових аудиторій можна простежити у довгостроковій перспективі» [14, р. 17]. Звично виділяють такі основні індикатори ефективності:

1) Рівень суспільної довіри. Використовуються соціологічні опитування (наприклад, Trust Index, Edelman Barometer), які демонструють динаміку довіри до армії, уряду та медіа. Для України 2022 – 2023 рр. характерний безпрецедентний рівень довіри до Збройних Сил України – понад 90% [15]. Це є прямим свідченням ефективності стратегічних комунікацій у військовій сфері.

2) Індекси медіастійкості та свободи. Використовуються міжнародні рейтинги, як-от Media Sustainability Index (IREX) чи World Press Freedom Index (RSF). Вони відображають баланс між незалежністю ЗМІ та їх здатністю протидіяти дезінформації. Зростання позицій України після 2022 року [16] свідчить про успішність інтеграції стратегічних комунікацій у демократичну медіаполітику.

3) Моніторинг дезінформаційних кампаній. NATO StratCom COE регулярно публікує аналітичні звіти, де оцінюється кількість і вплив російських нарративів у соціальних мережах. Наприклад, у звіті 2022 року підкреслено, що інтенсивність проросійських меседжів у Twitter/X зросла в 5 разів у перші тижні вторгнення [6, р. 39]. Системне зменшення їхнього охоплення внаслідок роботи українських і міжнародних фактчекерів свідчить про ефективність контркомунікацій.

4) Метричні показники цифрової комунікації. Вивчаються кількість переглядів, поширень і взаємодій у соціальних мережах (Facebook, Twitter/X, TikTok, Telegram). Проте дослідники наголошують: «високі цифри охоплення не є синонімом успішності, якщо повідомлення не змінює установки аудиторії» [17, р. 58].

5) Аналіз міжнародної підтримки. Кількість і характер резолюцій міжнародних організацій, обсяги військової та фінансової допомоги часто корелюють із якістю комунікацій держави на міжнародній арені. У випадку України звернення Президента В. Зеленського до парламентів світу (2022 – 2023) стали прикладом стратегічних комунікацій, ефективність яких підтверджується практичними результатами – новими пакетами допомоги.

Безперечно, найбільш релевантними індикаторами ефективності є рівень довіри суспільства, зменшення впливу дезінформаційних кампаній і здатність комунікацій конвертуватися у політичні та військові рішення

міжнародних партнерів. Українська практика показує, що системність і багатоканальність комунікацій здатні компенсувати ресурсні обмеження та забезпечувати значний ефект у глобальному інформаційному просторі.

Зауважимо, що розвиток стратегічних комунікацій неможливий поза інституційно-правовим виміром. У сучасному світі ефективність комунікацій визначається не лише якістю повідомлень і каналів поширення, а й ступенем нормативного врегулювання, яке задає рамки прозорості, підзвітності та відповідності демократичним стандартам. Для України, що інтегрується до євроатлантичних структур, правове підґрунтя стратегічних комунікацій формується на перетині національного законодавства та міжнародних зобов'язань.

Серед національних нормативних актів слід зазначити, перш за все наступні:

1) Закон України «Про інформацію» (1992, у ред. 2024 р.). Він закріплює базові принципи відкритості та доступу до інформації, визначає права й обов'язки суб'єктів у сфері комунікації. У ст. 5 підкреслюється право громадян на отримання повної й достовірної інформації [18]. Це створює правову основу для стратегічних комунікацій як інструмента забезпечення прозорості у сфері безпеки.

2) Закон України «Про медіа» [19]. Об'єднав понад десять попередніх актів у сфері телебачення, радіо й друкованої преси. У ст. 7 акцентовано на незалежності редакційної політики та забороні цензури, що відповідає принципам European Media Freedom Act (2024) [20]. Цей закон вперше прямо передбачив механізми протидії дезінформації та зобов'язав онлайн-платформи дотримуватися стандартів прозорості.

3) Доктрина інформаційної безпеки України (Указ Президента №47/2017). У документі підкреслено, що «інформаційна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки», а стратегічні комунікації визначено як один із головних інструментів реалізації державної політики [5, с. 6 – 7].

4) Стратегія кібербезпеки України (Указ Президента №44/2021). Визначає комунікаційну взаємодію як інструмент кіберзахисту. Зокрема, у розділі V наголошено на важливості «підвищення рівня суспільної обізнаності та комунікаційної координації» [12].

5) Створення Центру протидії дезінформації (Указ Президента №106/2021). Інституціоналізувало спеціальний орган, який відповідає за виявлення та нейтралізацію деструктивних інформаційних впливів [21]. Це приклад поєднання нормативного регулювання й практичного інструментарію стратегічних комунікацій.

Серед міжнародних нормативних документів слід виділити наступні:

1) European Democracy Action Plan (EDAP, 2020). Він спрямований на підтримку незалежних ЗМІ та підвищення рівня медіаграмотності. Як зазначено у документі, «здатність громадян критично оцінювати інформацію є базовою передумовою демократичної стійкості» [22, р. 4].

2) Digital Services Act [23]. Зобов'язує цифрові платформи в ЄС видаляти дезінформаційний контент, звітувати про алгоритми й співпрацювати з незалежними дослідниками. Для України цей акт важливий у процесі гармонізації законодавства з *acquis* ЄС.

3) European Media Freedom Act [20], ще у процесі ратифікації). Має забезпечити гарантії редакційної незалежності та прозорості медіавласності. Для стратегічних комунікацій це означає формування сприятливого правового середовища для розвитку незалежних ЗМІ як партнерів держави у протидії дезінформації.

4) Документи НАТО StratCom COE [3; 4; 6] регламентують діяльність стратегічних комунікацій Альянсу. Україна активно адаптує ці стандарти, що закріплено у щорічних національних програмах співробітництва з НАТО. Отже, нормативне поле стратегічних комунікацій в Україні поступово гармонізується з європейськими регуляціями. Гармонізація українського законодавства з європейським (DSA, Media Freedom Act) відкриває перспективу підвищення ефективності стратегічних комунікацій на міжнародному рівні. І це дає позитивні зрушення. Аналіз практичних кейсів дозволяє оцінити, як стратегічні комунікації функціонують у реальних умовах війни та міжнародної конкуренції. Український досвід 2014 – 2025 років став унікальним прикладом «бойових випробувань» стратегічних комунікацій у масштабах усієї держави.

Висновки

1) Стратегічні комунікації як політологічна категорія постають не лише як інструмент державної інформаційної політики, але й як цілісна система управлінських, комунікативних та безпекових практик, що забезпечують легітимність влади, консолідацію суспільства та протидію інформаційним загрозам. Вони інтегрують правові, організаційні й соціально-комунікативні механізми в єдиний інституційний простір.

2) Нормативно-правова база України (Закони «Про інформацію», «Про медіа», Укази Президента України щодо інформаційної безпеки, кібербезпеки, протидії дезінформації) створює основу для розвитку сучасної державної комунікативної політики. Її узгодження з європейськими (DSA, European Democracy Action Plan, проект European Media Freedom Act) та натівськими (NATO Strategic Communications Policy, Military Committee Policy) стандартами є ключовим чинником у процесі євроатлантичної інтеграції.

3) Порівняльний аналіз міжнародних документів свідчить про формування нової парадигми стратегічних комунікацій, яка поєднує прозорість, підзвітність, цифрову безпеку та протидію дезінформації. Україна поступово інтегрує ці підходи у власну систему управління інформаційною сферою, що сприяє зміцненню демократичних інститутів і стійкості суспільства.

Таким чином, стратегічні комунікації можна розглядати як ключовий інструмент політичного управління, безпекової політики та євроінтеграції України, що вимагає подальшого поглибленого дослідження та практичної імплементації.

Список посилань

1. Tatham, S. (2008). Strategic communication: A primer. Defence Academy of the United Kingdom, 15 – 21.
2. Антипова, А. (2023). Стратегічні комунікації як складова інформаційної безпеки держави. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2023. Вип. 13(1). С. 44 – 52. URL: <https://lawjournal.com.ua/index.php/journal/article/view/41>
3. NATO. (2009). NATO Strategic Communications Policy. Brussels: NATO HQ, 12 p. URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_75605.htm
4. NATO. (2017). Military Committee Policy on NATO Strategic Communications. Brussels: NATO HQ, 8 p. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_156338.htm
5. Компанцева, Л. (2017). Доктрина інформаційної безпеки України: теоретико-правові засади. Інформація і право. 2017. Вип. 3(22). С. 5 – 12. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/17klkpdf.pdf>
6. NATO StratCom COE. (2022). War on all fronts: How the Kremlin's media ecosystem broadcasts the war in Ukraine. Riga: NATO StratCom COE, pp. 27 – 45. URL: <https://stratcomcoe.org/publications/war-on-all-fronts/301>
7. Easton, D. (1965). A systems analysis of political life. New York: Wiley, pp. 23 – 45.
8. Habermas, J. (1989). The structural transformation of the public sphere. Cambridge, MA: MIT Press, pp. 60 – 78.
9. Krippendorff, K. (2018). Content analysis: An introduction to its methodology (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage, pp. 25 – 48, 134 – 160.

10. Wodak, R., & Meyer, M. (2016). *Methods of critical discourse studies* (3rd ed.). London: Sage, pp. 23 – 41.
11. Указ Президента України № 47/2017 «Про Доктрину інформаційної безпеки України». Офіційний вісник Президента України, 2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
12. Указ Президента України № 44/2021 «Про Стратегію кібербезпеки України». Офіційний вісник Президента України, 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/442021-36441>
13. NATO Strategic Communications Centre of Excellence (StratCom COE). (2016). *Russian information campaign against Ukrainian state and defence forces: Framing of the Ukraine – Russia conflict in online and social media*. Riga: NATO StratCom COE, 92 p. URL: <https://stratcomcoe.org/publications/russian-information-campaign/62>
14. Paul, C. (2011). *Strategic communication: Origins, concepts, and current debates*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, pp. 15 – 25. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR305.html
15. Razumkov Centre. (2023). *Trust in social institutions of Ukraine: Analytical report*. Київ: Разумков центр, pp. 5 – 12. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2023_dovira.pdf
16. Reporters Without Borders (RSF). (2023). *World Press Freedom Index 2023*. Paris: RSF. URL: <https://rsf.org/en/index>
17. Cornish, P., Lindley-French, J., & Yorke, T. (2011). *Strategic communications and national strategy*. London: Chatham House, pp. 55 – 60. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/International%20Security/ro911comm.pdf>
18. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII (в редакції станом на 2024 р.). Відомості Верховної Ради України, 1992, № 48, ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
19. Закон України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. Голос України, 2023, № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
20. European Commission. (2024). *European Media Freedom Act*. Brussels: European Commission, 47 p. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0457>

21. Указ Президента України №106/2021 «Простворення Центру протидії дезінформації». Офіційний вісник Президента України, 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1062021-37545>
22. European Commission. (2020). European Democracy Action Plan. Brussels: European Commission, 24 p. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2250
23. European Commission. (2022). The Digital Services Act (Regulation (EU)2022/2065). Official Journal of the European Union, L277,1 – 102. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>

References

1. Tatham, S. (2008). Strategic communication: A primer. Defence Academy of the United Kingdom, 15 – 21.
2. Antypova, A. (2023). Strategic communications as a component of state information security. Law Journal of the National Academy of Internal Affairs, 13(1), 44 – 52.
3. NATO. (2009). NATO Strategic Communications Policy. Brussels: NATO HQ, 12 p. URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_75605.htm
4. NATO. (2017). Military Committee Policy on NATO Strategic Communications. Brussels: NATO HQ, 8 p.
5. Kompantseva, L. (2017). The Doctrine of Information Security of Ukraine: Theoretical and legal foundations. Information and Law, 3(22), 5 – 12.
6. NATO StratCom COE. (2022). War on all fronts: How the Kremlin's media ecosystem broadcasts the war in Ukraine. Riga: NATO StratCom COE, 27 – 45.
7. Easton, D. (1965). A systems analysis of political life. New York: Wiley, 23 – 45.
8. Habermas, J. (1989). The structural transformation of the public sphere. Cambridge, MA: MIT Press, 60 – 78.
9. Krippendorff, K. (2018). Content analysis: An introduction to its methodology (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage, 25 – 48, 134 – 160.
10. Wodak, R., & Meyer, M. (2016). Methods of critical discourse studies (3rd ed.). London: Sage, 23 – 41.
11. Decree of the President of Ukraine No. 47/2017 “On the Doctrine of Information Security of Ukraine.” Official Bulletin of the President of Ukraine, 2017.

12. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
13. Decree of the President of Ukraine No. 44/2021 “On the Cybersecurity Strategy of Ukraine.” Official Bulletin of the President of Ukraine, 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/442021-36441>
14. NATO Strategic Communications Centre of Excellence (StratCom COE). (2016). Russian information campaign against Ukrainian state and defence forces: Framing of the Ukraine – Russia conflict in online and social media. Riga: NATO StratCom COE, 92 p. URL: <https://stratcomcoe.org/publications/russian-information-campaign/62>
15. Paul, C. (2011). Strategic communication: Origins, concepts, and current debates. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 15 – 25.
16. Razumkov Centre. (2023). Trust in social institutions of Ukraine: Analytical report. Kyiv: Razumkov Centre, 5 – 12.
17. Reporters Without Borders (RSF). (2023). World Press Freedom Index 2023. Paris: RSF.
18. Cornish, P., Lindley-French, J., & Yorke, T. (2011). Strategic communications and national strategy. London: Chatham House, 55 – 60.
19. Law of Ukraine “On Information” of October 2, 1992 No. 2657-XII (as amended in 2024). Verkhovna Rada of Ukraine Bulletin, 1992, No. 48, Article 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
20. Law of Ukraine “On Media” of December 13, 2022 No. 2849-IX. Holos Ukrainy, 2023, No. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
21. European Commission. (2024). European Media Freedom Act. Brussels: European Commission, 47 p.
22. Decree of the President of Ukraine No. 106/2021 “On the Establishment of the Center for Countering Disinformation.” Official Bulletin of the President of Ukraine, 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1062021-37545>
23. European Commission. (2020). European Democracy Action Plan. Brussels: European Commission, 24 p.
24. European Commission. (2022). The Digital Services Act (Regulation (EU) 2022/2065). Official Journal of the European Union, L 277, 1 – 102.

Mykola Khylyko

*Doctor of Sciences in Philosophy, Professor of the Department of Political Science
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)*

<https://orcid.org/0000-0002-0295-5332>

e-mail: mykola.khylyko@gmail.com

Dmytro Tovmash

*PhD in Philosophy, Associate Professor of the Department of Philosophy of the Humanities
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)*

<https://orcid.org/0000-0002-4576-0703>

e-mail: tovmash@knu.ua

**STRATEGIC COMMUNICATIONS: THEORETICAL AND
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS AND RESEARCH TOOLS**

Abstract

The article presents a comprehensive study of strategic communications as a theoretical and methodological category and as a practical tool of modern states' information policy. The significance of strategic communications for ensuring national security, democratic governance, and societal resilience under hybrid threats is substantiated. It has been revealed that, in the Ukrainian context, the formation of the system of strategic communications takes place at the intersection of legal regulations, institutional practices, and international standards, which determines its integration into the Euro-Atlantic space.

It is established that the national legal framework (Laws of Ukraine On Information, On Media, Presidential Decrees on the Doctrine of Information Security, Cybersecurity Strategy, and the establishment of the Center for Countering Disinformation) provides the foundation for the development of strategic communications as an element of state information policy. It is demonstrated that aligning these documents with European regulations (European Democracy Action Plan, Digital Services Act, European Media Freedom Act) and NATO approaches (NATO Strategic Communications Policy, Military Committee Policy) creates the prerequisites for establishing a unified security and communication environment.

The methodological guidelines of the study are outlined, combining institutional, comparative-legal, structural-functional, and discourse analysis. This allowed for a systematic examination of both the conceptual foundations of strategic communications and the practical mechanisms of their functioning. It is generalized that strategic communications are simultaneously a means of communication management, a channel for building public trust, and a key instrument of countering disinformation and external influence, strengthening democratic resilience and Ukraine's geopolitical agency.

Keywords: strategic communications, information policy, information security, disinformation, Euro-Atlantic integration, democratic governance, societal resilience, NATO, European Union.

Стаття надійшла до редакції 19.06.25

© Хилько М. І., Товмаш Д.А., 2025